

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

בפני כבוד השופט רמי אמיר

העורר

יונתן אהרון גולדנברג

ע"י ב"כ עו"ד יאיר אבין ממשרד עו"ד אברהם ג'אן

נגד

המשיבה

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד נאשד קאדרי מתביעות תעבורה מרכז

פסק דין

- 1
2 1. אימתי ועד כמה חל סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ" או "החוק") בהליכים של ברירת משפט בעבירות קנס לפי פרק ז' לחסד"פ?
3 ובאופן ממוקד יותר כך, בהתייחס למי שלא שילם את הקנס ולא ביקש להישפט במועד, ולאחר מכן הגיש בקשה לפי סעיף 230 לחסד"פ להארכת מועד להישפט?
4 אלו השאלות שעומדות ביסוד הערר שלפניי.
5
6
7

ההליכים המשפטיים

- 8
9
10 2. ביום 1.5.19 קיבל לידיו העורר הודעת תשלום קנס לפי סעיף 228(ב) לחסד"פ בגין עבירה
11 של נסיעה במהירות העולה על המותר.
12 העורר לא שילם את הקנס ואף לא הודיע על רצונו להישפט במועד הקבוע בסעיף 229(א)
13 לחסד"פ, דהיינו תוך 3 חודשים מיום מסירת ההודעה לידיו.
14 ביום 14.7.20, כעבור כשנה (!), הגיש העורר לבית משפט השלום לתעבורה בקשת ארכה
15 להישפט בגדרו של סעיף 230 לחסד"פ, וזאת מהטעם של חשש לעיוות דין (כך לגישתו) בשל
16 אי ציון פרטים מסוימים בהודעת תשלום הקנס, ובשל טעם מוצדק (לטעמו) לאי הגשת
17 הבקשה להישפט במועד עקב מחדל נטען של מזכירתו.
18 ביום 6.8.20, כשלושה שבועות לאחר הגשת הבקשה לארכה להישפט, הגיש העורר בקשה
19 לפי סעיף 74 לחסד"פ לקבלת חומר חקירה, וביקש במסגרתה באופן ספציפי חמישה
20 מסמכים (אשר בעיניו הם חומר חקירה): אישור על מיקום עמידתו של השוטר, תע"צ בדבר
21 תקינות הממל"ז, אישור התקנה על ידי טכנאי מוסמך, תעודת הסמכה של השוטר, ונספח
22 לדו"ח הממל"ז.
23 במאמר מוסגר אעיר כבר כעת, כי לא כל המסמכים דלעיל עולים כדי "חומר חקירה"
24 כמשמעותו של ביטוי זה בסעיף 74 לחסד"פ. אלא שעניין זה לא יחייב בירור והכרעה לנוכח
25 התוצאה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

3. בית משפט השלום לתעבורה החליט לדחות את הבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ ללא תגובה. בהחלטתו קבע בית המשפט, כי אין בפניו תיק תלוי ועומד כנגד המבקש (העורר לפניי). בית המשפט הוסיף וציין, כי העביר את בקשת הארכה להישפט לתגובת המשיבה, וכי רק אם יוארך המועד ויוגש כתב אישום, ידון בית המשפט בבקשה לפי סעיף 74 לחוק בהתאם לסדרי הדין.

החלטה זו ניתנה ביום 6.8.20 כהחלטה בפתקית על גבי הבקשה בתיק בע"ח 1210-08-20.

הערר

4. על החלטה זו של בית משפט השלום לתעבורה הוגש הערר שלפניי. מלכתחילה התמקד הערר בשני עניינים. הראשון הוא לעצם העניין, כאשר העורר טען שזכות העיון קיימת ועומדת לו גם כאשר קיים רק פוטנציאל להבשלה של הליך משפטי נגדו כנאשם. העניין השני הוא בפן הדיוני, שאין לדחות בקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ מבלי לקיים דיון במעמד הצדדים. בדיון בפניי התמקד ב"כ העורר בטענה הראשונה, המהותית; אלא שהדברים ממילא שלובים זה בזה, כפי שאראה בהמשך. ב"כ העורר עמד על החשיבות של זכות העיון בחומר החקירה, כך גם בשלב בו אנו מצויים. הוא הפנה לפסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בע"ח 15215-03-20 **ביאדסה נ' מ"י** (7.5.20) (להלן: "**עניין ביאדסה**"), וכן לפסק הדין של בית המשפט העליון בבש"פ 213/19 **פלוני נ' מ"י** (6.2.19) (להלן: "**עניין פלוני**"). לגישתו של ב"כ העורר, פסק הדין בעניין **ביאדסה** נסמך על פסק הדין בעניין **פלוני**, וקבע חד משמעית, שזכות העיון בחומר חקירה קיימת גם בשלב זה של הבקשה לארכה להישפט, משום שקיים פוטנציאל להבשלת הליך פלילי נגד העורר, וכי יש לראות את העורר כנאשם שהוגש נגדו כתב אישום. הסנגור הוסיף והבהיר, כי כל מסקנה אחרת תוביל למעגל שוטה, ותגרום לעיוות דין. שהרי התנאי הראשון למתן ארכה להישפט הוא החשש לעיוות דין; וטענה זו של העורר לעיוות דין מבוססת על כשלים נטענים בהליך עבודתו של השוטר שערך את הדו"ח, ולשם כך ביקש העורר לעיין בחומר החקירה. אך אם לא יינתן לעורר לעיין בחומר – הוא לא יוכל לבסס את טענתו לעיוות דין, וכפועל יוצא מכך הוא לא יוכל לעמוד בתנאי החיוני הזה לבקשתו למתן ארכה להישפט. לטענת הסנגור, מתן זכות העיון לפי סעיף 74 מחויבת המציאות אף לנוכח הוראת סעיף 3 לחסד"פ, כי בכל עניין של סדר דין שאין עליו הוראה בחיקוק ינהג בית המשפט בדרך הנראית לו טובה ביותר לעשיית צדק.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

התשובה לערר

5. ב"כ המשיבה ביקש להשיב בכתב לערר, בשל ההיבט העקרוני שכרוך בו. התשובה הוגשה, ובהמשך אף טען ב"כ המשיבה בעל פה.

עמדת המשיבה היא, כי בדין דחה בית משפט קמא את הבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ, משום שאין הליך תלוי ועומד לפני בית המשפט, ויש לראות את העורר כמי שהורשע ונגזר דינו וההליך בעניינו הסתיים ונעשה חלוט.

ב"כ המשיבה אישר בהגיונותו, כי פסק הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה בעניין **ביאדסה** הוא אכן פסק דין ישיר לענייננו, וקביעתו הפוכה לגישת המשיבה – אלא שלטענת ב"כ המשיבה, פסק הדין בעניין **ביאדסה** שגוי, ואינו מחייב את בית משפט זה כערכאה מקבילה.

ב"כ המשיבה הוסיף והסביר, כי המשיבה לא הגישה ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בעניין **ביאדסה**, משום שאין אפשרות להגיש ערר שני בעניין כזה, לא בזכות ולא ברשות; והוא הפנה בקשר לכך לבש"פ 453/20 **צפרוב נ' מ"י** (26.1.20), בש"פ 6594/17 **רביבו נ' משטרת ישראל** (27.8.17), ובש"פ 6309/12 **פלוני נ' מ"י** (6.11.11).

ב"כ המשיבה טען, כי ההסתמכות בעניין **ביאדסה** על פסק הדין של בית המשפט העליון בעניין **פלוני** הייתה שגויה. כך, משום שבעניין **פלוני** דובר על אפשרות להגשת בקשה לפי סעיף 74 לערכאה הדיונית כאשר היא "מחזיקה בידה" את התיק עד להפיכת פסק הדין לחלוט או עד להגשת ערעור; וכי ניתן להגיש בקשה כזו לערכאת הערעור מרגע שהוגש הערעור והוא תלוי ועומד בפניה. ואולם לגישת המשיבה, לא נאמר בעניין **פלוני**, שהסמכות קיימת גם כאשר אין כל הליך תלוי ועומד, וכאשר פסק הדין נעשה חלוט. עוד הפנה ב"כ המשיבה לאמור בעניין **פלוני**, שבקשה לפי סעיף 74 צריכה להיות מוגשת ללא שיהוי, תוך זמן סביר מעת שהנאשם גילה את ההפרה הנטענת על ידי רשויות התביעה במסירת החומר; וכי בקשה כבושה, המוגשת באיחור ומטעמים טקטיים, ראויה להידחות לא רק מחמת שיהוי אלא גם בשל חוסר תום לב, וכדי למנוע שימוש לרעה בהליך דיוני.

ב"כ המשיבה הסביר, כי מי שלא שילם במועד הודעת תשלום קנס, ולא ביקש במועד לבטלה או להישפט בגינה, רואים אותו כמי שהורשע ודינו נגזר; וכאשר עברה שנה מאז, כמו בעניינו של העורר, הרי שגזר הדין נעשה כבר לחלוט, ואין עוד כל הליך בפני בית המשפט. בקשה להארכת מועד ניתן להגיש בכל עת, גם כעבור שנים, ואולם אין פירוש הדבר שהתיק נפתח כל עוד לא ניתנה הארכה המבוקשת. יתרה מכך, גם אם תינתן הארכה המבוקשת, אין הכרח שיוגש כתב אישום, אלא שהדבר יבוא בפני תובע, וזה יחליט בתוך שנה האם להגיש כתב אישום אם לאו. ורק אם יוגש כתב אישום, יהיה הליך תלוי ועומד בעניינו של העורר, ואז תקום לו ממילא הזכות לעיון בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 20-08-22816 גולדנברג נ' מדינת ישראל

בשולי טיעונו הפנה ב"כ המשיבה לקושי המעשי הנובע מעמדת העורר. כיוון שבקשות לפי סעיף 74 לחסד"פ צריכות להישמע במעמד הצדדים, אזי פתיחת התיב הזה תיתן למעשה אפשרות לעקוף את הכלל, שבקשות להארכת מועד להישפט אינן מחייבות דיון. דבר זה יגזול את משאבי התביעה ובתי משפט לתעבורה באופן לא מידתי, אשר אינו הולם את התכלית של ההסדר החוקי בדבר עבירות קנס וברירת משפט.

דיון והכרעה

6. שקלתי בדברים, ולטעמי דין הערר להידחות.

התנאים המקדמיים למתן זכות עיון לפי סעיף 74

7. אפתח במושכלות יסוד. הזכות לעיין בחומר חקירה היא זכותו של נאשם במשפט פלילי. זכות זו קמה לו עם הגשת כתב האישום. הוא זכאי לפנות לתביעה לפי סעיף 74(א) לחסד"פ, ולבקש לעיין בחומר. וככל שבקשתו לא נענתה באופן המניח את דעתו, רשאי הוא לפנות לבית המשפט שדן בעניינו בבקשה לפי סעיף 74(ב) לחסד"פ. חזר על כך בית המשפט העליון בעניין **פלוני**. יתרה מכך, זכותו זו של הנאשם עומדת לו אף לאחר שנגזר דינו והוא הגיש ערעור, אלא שאז יש לפנות לבית המשפט שלערעור מכוח סמכותו לפי סעיף 220 לחסד"פ. גם זאת נפסק בעניין **פלוני**.

8. המאפיין את כל המצבים הללו הוא, כפי שקבע בית המשפט העליון בעניין **פלוני**, שמדובר ב"תיק פעיל" נגד "נאשם". אלו תנאים הכרחיים לקיומה של זכות העיון בחומר החקירה, לפי סעיף 74 לחסד"פ. בסעיף 14 לפסק דינו ביאר כב' השופט שטיין את כוונתו באשר למונח "תיק פעיל" בערכאה הדיונית:

"באומרי 'תיק פעיל', כוונתי לשני אלה: (1) תיק שטרם הוכרע בפסק דין ובמקרה של הרשעת נאשם, גם בגזר דין; וכן (2) תיק שהוכרע בפסק דין ובמקרה של הרשעת נאשם גם בגזר דין שטרם הפך לחלוט ושעליו ניתן עדיין לערער. מטעמים מובנים, תיק שהפך לחלוט איננו בגדר 'פעיל', ואילו תיק שהוגש לגביו ערעור ושעקב כך מועבר לערכאת הערעור איננו בגדר תיק שמוחק בידי הערכאה הדיונית."

(ההדגשה שלי – ר.א.)

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

בהמשך לכך, בסעיף 16 לפסק הדין, התייחס כב' השופט שטיין לסמכותה של ערכאת הערעור, משעבר "התיק הפעיל" לערכאה זו:

"הגשת ערעור על פסק דינה של הערכה הדיונית, תעביר את ההליך, יחד עם כל סמכויות הניהול שלו, לידי ערכאת הערעור אשר מוסמכת, כאמור בסעיף 220 לחסד"פ, לתת כל הוראה שהערכאה הקודמת מוסמכת לתתה על פי כל דין, בתיאומים לפי העניין. הווה אומר: סעיף 220 לחסד"פ מעניק לערכאת הערעור את כל הסמכויות שיש לערכאה דיונית, לרבות הסמכות להורות לתביעה למסור לידי הנאשם חומר חקירה, כמשמעו בסעיף 74(א) לחוק (זאת, כאמור, החל משעה בה הונח בפתחה ערעורו של הנאשם אשר נמצא חייב בדינו)".

9. קושי רעיוני מתעורר לגבי תיק "שאיננו פעיל", דהיינו תיק שניתן בו פסק דין חלוט, בין בערכאה הדיונית ובין בערכאת הערעור.

האם זכאי מי שהיה נאשם לפנות בבקשה לפי סעיף 74 לאחד מבתי המשפט שפסק את דינו, בין בערכאה הדיונית ובין בערכאת הערעור, לאחר שפסק הדין נעשה לחלוט? ב"כ העורר סבור שהתשובה לכך ניתנה בחיוב, הן בעניין פלוני והן בעניין ביאדסה.

אקדים ואומר, כי בעניין פלוני קבע בית המשפט העליון באופן מפורש, בסעיף 18 לפסק דינו, שהבקשה לפי סעיף 74 הוגשה שם לערכאה הדיונית בטרם נעשה פסק דינה לחלוט, כלומר כשהתיק היה "פעיל", ורק לכן היה מוסמך בית המשפט הדיוני לדון בבקשה בעת שהוגשה לפניו. בצד זאת נקבע שם, בסעיף 14 לפסק הדין כמובא לעיל, שכאשר פסק הדין נעשה חלוט – לא מדובר עוד בתיק "פעיל", ואין סמכות לפי סעיף 74 לחסד"פ.

כך, גם בעניין ביאדסה לא העמיד בית המשפט המחוזי את הנמקתו על סמכות נמשכת לפי סעיף 74 לחוק גם לאחר שפסק הדין נעשה חלוט – אלא על כך שהתיק נעשה ל"תיק פעיל" מעצם הגשת הבקשה לארכה להישפט, כאשר בכך נפתח הפתח ונוצר הפוטנציאל שהתיק "יהפוך לממשי ומתנהל".

רוצה לומר, הן בעניין פלוני והן בעניין ביאדסה, לא נפסק פוזיטיבית כי יש סמכות לדון בבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ בתיק "לא פעיל"; ובעניין פלוני אף נאמר פוזיטיבית שאין סמכות כזו לפי סעיף 74 לחסד"פ לאחר שפסק הדין נעשה לחלוט.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

10. אינני מתעלם מדברים נוספים שנאמרו בעניין פלוני בסעיף 14 לפסק הדין, ואשר עליהם נסמך פסק הדין המחוזי בעניין ביאדסה :

"סמכותה של הערכאה הדיונית להכריע בכל בקשה שבאה בגדרו של סעיף 74(ב) לחסד"פ, לרבות בקשה המוגשת לאחר מתן גזר הדין, איננה שונה אפוא מסמכויות אחרות הקשורות לניהול ההליך הפלילי שלפניה; ועניין הקשור לניהול ההליך יכול שיתעורר לא רק במהלכו, אלא, אם כי לעיתים נדירות יותר, גם לאחר סיומו."

(ההדגשה שלי – ר.א.)

ואולם בכל הכבוד, אינני שותף לאופן בו קרא בית המשפט המחוזי בעניין ביאדסה את דבריו המחייבים של בית המשפט העליון בעניין פלוני במובאה דלעיל. להבנתי, אין מדובר בקביעה, שניתן לפנות לבית המשפט בבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ בכל עת ועד עולם, גם כאשר פסק הדין נעשה לחלוט. ראשית, מספר שורות קודם נאמר שם במפורש, כי הסמכות קיימת רק בתיק "פעיל", וכי תיק שהפך לחלוט "איננו פעיל". שנית, הדברים לעניין סמכותו של בית המשפט הדיוני לפסוק בבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ "לאחר סיומו" של התיק מתייחסים לנקודת הזמן שבה ניתן פסק הדין ולא לנקודת הזמן שבה הוא נעשה לחלוט. מיד כאשר ניתן פסק דין בערכאה הדיונית "מסתיים" בה התיק, וזאת אף בטרם נעשה פסק הדין לחלוט, בין משום שלא עבר מניין הימים לערער ובין משום שהוגש ערעור. ומה שנאמר לגבי הסמכות "לאחר סיומו" של התיק התייחס בדיוק לאותה תקופת דמדומים, לאותו זמן ביניים מפסק הדין ועד חלוף המועד שניתן להגיש בו ערעור, או עד שהוגש הערעור בפועל והסמכות עוברת לבית המשפט שלערעור. גם דברים אחרים שנאמרו שם בהמשך, לעניין סמכויות אחרות בעניינים אחרים, נאמרו רק כדי להדגים את האפשרות לסמכות נמשכת של בית המשפט הדיוני אף לאחר מתן פסק הדין. כך למשל, חלק מאותן סמכויות קמות מעצם טיבן רק לאחר מתן פסק הדין (כגון דחיית מועד ריצוי העונש). מכל מקום, מדובר בסמכויות ספציפיות מכוח הוראות סטטוטוריות מיוחדות, ואין הן מלמדות על דין כללי.

11. גם ההתייחסות בעניין פלוני (בסעיף 15 לפסק הדין) למגבלה של זמן סביר, לסייג של שיהוי, ולמשמעות של כבישת הטענה כחוסר תום-לב דיוני ושימוש לרעה בהליכי משפט – כל אלו אינם תומכים בפרשנות, כאילו ניתן לבקש עיון בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ לאחר שפסק הדין נעשה לחלוט. סייגים אלו אינם מלמדים שהסמכות נתונה בכל עת. מדובר בהגבלות של שיקול דעת בהפעלת הסמכות בתוך תחומי הזמן של הסמכות לפי סעיף 74 לחוק, ורק מקום שהסמכות קיימת, קרי בטרם נעשה פסק הדין לחלוט.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 20-08-22816 גולדנברג נ' מדינת ישראל

לשון אחר, גם כאשר מוגשת בקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ בדין ובסמכות, דהיינו כאשר קיים "תיק פעיל" בעניינו של "נאשם" – גם אז כפופה הבקשה לאותם כללים ומגבלות של זמן סביר, שיהיו ותום-לב; וניתן לדחותה מכוח שיקול הדעת של בית המשפט בשל חריגה מכללים ומגבלות אלו למרות שהתיק "פעיל".

12. יתרה מכך, בחלקו השני של פסק הדין בעניין **פלוני**, לאחר שנדחתה שם הבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ לגופה, דן בית המשפט העליון (בסעיף 26 לפסק הדין) באופן משלים בעניין זכות העיון ממקורות אחרים. בית המשפט העליון הזכיר את הזכות החוקתית של הנאשם להליך הוגן, וגזר ממנה זכות לעיון במתכונת אחרת גם לאחר שפסק הדין נעשה לחלוט, כגון כאשר מוגשת בקשה למשפט חוזר ובהתקיים נסיבות מתאימות לכך. לדעתי, לא רק שאין בכך משום אמירה, שהזכות לעיון בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ ממשיכה ושורדת גם לאחר שפסק דין נעשה לחלוט – אלא שההפך הוא הנכון. שהרי אם כך הוא, אזי לא היה צריך בית המשפט העליון להידרש לדוקטרינה חוקתית חיצונית לסעיף 74 לאחר שפסק הדין נעשה לחלוט. הדוגמא של בקשה למשפט חוזר שהובאה בעניין **פלוני** מדגימה זאת במיוחד, משום שגם בעת בקשה למשפט חוזר יש "פוטנציאל הבשלה" של חידוש ההליכים. והנה למרות זאת, לא ראה בית המשפט העליון להכיר באותו שלב בזכות לעיון לפי סעיף 74 לחסד"פ, אלא נדרש כאמור לדוקטרינה חוקתית והעניק זכות עיון אחרת.

13. בשולי דברים אלו אזכיר, כי בית המשפט העליון אף דחה בעניין **פלוני** (בסעיף 25 לפסק הדין) את הניסיון לסמוך את זכות העיון על סעיף 3 לחסד"פ, טענה שנטענה גם בפניי.

14. **מסקנתי היא, אפוא, שהזכות לעיון בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ עומדת לאדם רק כשהוא "נאשם" והתיק נגדו הוא "תיק פעיל", ולא לאחר שפסק הדין בעניינו נעשה חלוט.**

האם קיים נגד העורר תיק בסטטוס "פעיל"?

15. כעת נותר לברר, מהו מעמדו של העורר? האם מעמדו הוא כנאשם שהורשע ונגזר דינו, ופסק הדין בעניינו נעשה חלוט, שאז אין לו זכות לבקש עיון בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ? או שמא מעמדו הוא כנאשם שיש נגדו "תיק פעיל", ואז עומדת לו הזכות לבקש בקשה כזו לפי סעיף 74 לחסד"פ?

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

16. לצורך חידוד העניין, אציע להבחין בין ארבעה מצבים אופייניים (שאינם רשימה ממצה),
הרלוונטיים להליכים המיוחדים לעבירות קנס ולברירת המשפט לפי פרק ז' לחסד"פ.
המצב הראשון הוא כאשר אדם מקבל הודעת תשלום קנס לפי סעיף 228 לחסד"פ, והוא
טרם שילם את הקנס ולא חלף עדיין המועד לבקש את ביטול ההודעה או להודיע על הרצון
להישפט לפי סעיף 229 לחסד"פ.
המצב השני הוא כאשר אדם שילם את הקנס, או שלא ביקש לבטל את הודעת הקנס ולא
הודיע על רצונו להישפט, וחלפו שלושה חודשים; ואולם אז, לאחר פרק הזמן הזה, מגיש
אותו אדם בקשה להארכת מועד להישפט לפי סעיף 230 לחסד"פ, והבקשה טרם נדונה
והוכרעה.
המצב השלישי הוא כאשר אדם הגיש בקשה להארכת מועד כאמור במצב השני, ובית
המשפט נעתר לבקשה לפי סעיף 230 לחוק והאריך לו את המועד.
המצב הרביעי הוא כאשר הארכה ניתנה, ומי שביקש אותה הודיע על רצונו להישפט,
והתובע הגיש כתב אישום בעניינו.
17. אני חייב לציין, כי הקטגוריות האמורות לא הוצגו באופן מפורש ונפרד בטיעוני הצדדים,
ואולם בעיקרון ניתן להבין מטיעוניהם מהי עמדתם ביחס לכל אחת מהן.
נראה כי הכול יסכימו, שבסיטואציה הרביעית מדובר בנאשם שזכאי לעיון בחומר חקירה
לפי סעיף 74 לחסד"פ – שהרי בסיטואציה זו הוגש כתב אישום, והמשפט מתנהל, ודינו של
האדם המעורב בכך הוא ככל נאשם אחר עם "תיק פעיל".
ואולם ביחס לשאר הקטגוריות, נראה שהדעות שונות.
העורר סבור, כי בכל המקרים יש לראותו כנאשם עם "תיק פעיל". במקרה הראשון, יש
לראות בהודעת הקנס ככתב אישום, ובתיק כ"תיק פעיל", משום שהבחירה בשלב זה היא
בידיו – לשלם ולהיראות כמי שמודה ומורשע, או לנהל את משפטו. במקרה השני יש
פוטנציאל של ביטול ההרשעה וניהול משפט, בשל בקשת הארכה להישפט. ובמקרה
השלישי בוודאי שיש פוטנציאל כזה, משום שבית המשפט אישר את הארכה, כלומר אישר
לנהל משפט.
המשיבה סבורה, לעומת זאת, שבכל המקרים הללו אין לראות בעורר כנאשם עם "תיק
פעיל". במקרה הראשון אין עדיין כתב אישום, ואם היה העורר מבקש להישפט אזי היה
התובע יכול להחליט שלא להגיש כתב אישום. במקרה השני מדובר כבר בתיק סגור וחלוט,
ואין בכוחה של בקשה כשלעצמה לשנות סטטוס. במקרה השלישי ניתנה אמנם ארכה
להישפט, ואולם גם אז אנו חוזרים למצב הראשון, ולתובע יש שיקול דעת שלא לפתוח בתיק
ולא להגיש כתב אישום.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

מה ש"חותך" את עמדות הצדדים לאורך כל הספקטרום של המצבים השונים הוא עניין זה: העורר רואה את העיקר בסיכון ובחשיפה שלו לעמידה לדין פלילי; ואילו המשיבה רואה את העיקר בקיומו הוודאי של ההליך הפלילי, בכך שמוגש כתב אישום, ובסטטוס ה"פעיל" של התיק.

18. לדידי, לא יכולה להיות מחלוקת שהעורר ממוקם מבחינה עובדתית בקטגוריה השנייה: הוא קיבל הודעת קנס, הוא לא שילם ולא הודיע במועד על רצונו להישפט, לאחר חלוף המועד הוא ביקש ארכה להישפט, וטרם ניתנה החלטה בדבר. לכן, גם משום שהדברים אינם נחוצים להכרעה בעניין שבפניי, וגם משום שלא התחדדו עד תום בטיעוני הצדדים, אינני רואה לקבוע מסמרות ביחס לקטגוריות האחרות. די אם אפסוק את הדין ביחס לקטגוריה השנייה, בה מצוי העורר.

19. הכלל הוא, כאמור, שמי שזכאי לבקש לעיין בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ הוא נאשם, שמשפטו נמצא בסטטוס של "תיק פעיל". דא עקא, שתיקו של העורר איננו "תיק פעיל".

20. מקובלת עלי עמדתו של ב"כ העורר, כי מעת שהוגשה הודעת קנס וחלפו 3 חודשים והעורר לא ביקש להישפט – הסטטוס של הודעת הקנס הוא כ"כתב אישום" שהעורר הודה בו, וממילא יהא גם הסטטוס של העורר כשל "נאשם". הדברים עולים מהוראות סעיף 229(ח) לחסד"פ:

"לא שילם אדם את הקנס, חלפו המועדים להגשת בקשה לביטול הודעת תשלום קנס או להודעה על בקשה להישפט לפי סעיף קטן (א), ולא הוגשו בקשות כאמור... יראו אותו, בתום המועדים הקבועים בסעיף קטן (א) להגשת בקשות כאלה, כאילו הורשע בבית המשפט ונגזר עליו הקנס הנקוב בהודעת תשלום הקנס"...

מרגע שהחוק מורה, כי יש לראות את העורר כמי ש"הורשע בבית המשפט" – הריהו נעשה ל"נאשם", והודעת הקנס נעשית ל"כתב אישום". אין "מועמדים אחרים לתפקיד". זאת ועוד. גם אם הייתי מקבל את עמדת המאשימה (שכזכור לא הכרעתי בה), שמלכתחילה לא היה העורר בגדר נאשם ולא הייתה הודעת הקנס בגדר כתב אישום – הרי שמדובר רק בתקופת הזמן שבגדר הקטגוריה הראשונה. אך מרגע שהיא חלפה, ומרגע שהחוק קבע את החזקה שהעורר "הורשע בבית משפט" – חלה מטמורפוזה במעמדם של העורר ושל הודעת הקנס, ויש לראותם כנאשם וככתב אישום, בהתאמה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 20-08-22816 גולדנברג נ' מדינת ישראל

21. דא עקא, שלא די בכך.
 1 כזכור, שניים הם התנאים הטרומיים לגיבושה של הזכות לבקש עיון בחומר חקירה לפי
 2 סעיף 74 לחסד"פ: קיומו של נאשם, וקיומו של "תיק פעיל". אלא שבמסגרת הקטגוריה
 3 השנייה בה מצוי העורר – אין בעניינו כל "תיק פעיל".
 4 אכן, מכוח החזקה שבסעיף 229(ח) לחסד"פ, העורר הוא הנאשם והודעת הקנס היא כתב
 5 האישום – אך מכוח אותה הוראת חוק, העורר גם הורשע ודינו נגזר, ובחלוף מניין הימים
 6 לערעור נעשה גזר דינו לחלוט.
 7 התיק בעניינו של העורר נסגר, ובחלוף הימים לערעור הוא נסגר באופן סופי, כך שאינו עוד
 8 "תיק פעיל", כפי שהוגדר מונח זה בפסק דינו של בית המשפט העליון בעניין **פלוגי**.
 9
 10
 22. אינני מתעלם מבקשתו של העורר למתן ארכה להישפט. אלא שאין בכוחו של העורר עצמו
 11 לשנות את הסטטוס של התיק שלו.
 12 אינני נכון לקבל את עמדת העורר, ואת גישתו של בית המשפט המחוזי בחיפה בעניין
 13 **ביאדסה**, בדבר הרלבנטיות של הפוטנציאל לחידוש ההליכים. הפוטנציאל הזה היה קיים
 14 באופן היולי גם בטרם הגיש העורר את הבקשה לארכה להישפט. הפוטנציאל הזה קיים
 15 מכוח החוק. ואולם הפוטנציאל הזה אינו יכול לשנות את הסטטוס של התיק.
 16 כדי שהסטטוס של התיק ישתנה מ"תיק סגור" ל"תיק פעיל" צריך לבטל את פסק הדין
 17 החלוט, קרי את ההרשעה ואת גזר הדין. וכדי להביא לכך נדרשת החלטה של בית משפט,
 18 ולא פחות מכך.
 19 ואם לא די לשם כך בהגיונם של דברים, הרי בא סעיף 229(ח) סיפא לחוק ומורה לנו
 20 במפורש, כי ההוראות שברישא, קרי החזקה בדבר ההרשעה וגזירת הדין בשל אי-הגשת
 21 בקשה להישפט במועד, לא יחולו **"על אדם שבית המשפט החליט לקיים את משפטו אף**
 22 **על פי שהודיע באיחור על רצונו להישפט כאמור בסעיף 230"** (ההדגשה שלי – ר.א.).
 23 במאמר מוסגר אציין, כי סעיף 229(ח) סיפא נותן אפשרות לבטל את ההרשעה וגזר הדין
 24 גם לתובע עצמו, לפי פניה מוקדמת של הנאשם בטרם פניה לבית המשפט. זהו חריג לכלל
 25 שרק בית משפט יכול לבטל פסק דין. ואולם עדיין מדובר בגורם מוסדי, וחיצוני לנאשם.
 26
 27
 23. מן המקובץ עולה, כי רק החלטת בית המשפט בבקשת הארכה להישפט יכולה לשנות את
 28 הסטטוס של התיק. רק החלטת בית המשפט יכולה להפכו מ"תיק סגור" ל"תיק פעיל".
 29 דברים אלו עמדו ביסוד ההבחנה בין הקטגוריה השנייה בה מצוי העורר, לבין הקטגוריה
 30 השלישית אשר טרם הגענו אליה בעניינו של העורר.
 31 העורר אכן ביקש לתת לו ארכה להישפט, אך לא די בכך. וכל עוד לא ניתנה החלטה של בית
 32 המשפט בעניין זה, והעורר לא עבר לקטגוריה השלישית, נשאר תיקו סגור ואינו פעיל.
 33 אשר על כן, ולפי הלכת **פלוגי**, אין העורר זכאי בשלב זה לבקש עיון בחומר חקירה לפי סעיף
 34 74 לחסד"פ.
 35

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

24. למען הסר ספק, אין בדברים אלו משום הכרעה בשאלה מה יהא הדין מיד לאחר החלטת בית המשפט, דהיינו אם תתקבל בקשת הארכה ונגיע בכך לקטגוריה השלישית. במקרה כזה, התיק אמנם "יפתח", במובן זה שפסק הדין יבוטל. אך נשאלת השאלה, כלום איננו חוזרים בכך למצב הראשוני, כמתואר בקטגוריה הראשונה? והאם אין לראות זאת שוב כמצב מוקדם, ללא נאשם וללא כתב אישום, וממילא גם ללא "תיק פעיל"? כשלעצמי, קשה לי לראות את החזרה הזו לאחור, כאילו דבר לא היה. התיק כבר קיים. הייתה הרשעה והיה גזר דין, והם בוטלו. אמת, כעת ישוב התובע ויוכל להחליט שלא להגיש כתב אישום, ואולם הדבר דומה יותר לחזרה מאישום מאשר לאי-הגשת כתב אישום מלכתחילה. יתרה מכך, על מנת שבית המשפט יקבל את בקשת הארכה, יהיה עליו להשתכנע גם בעצמת ובסיכויי ההגנה, וגם בסיבת האיחור בהגשת הבקשה להישפט. אך משמעות הדברים היא, שקיים כבר הליך, וישנה כבר התדיינות לעצם העניין. אשר על כן, וכעניין שבמדיניות, לא הייתי רואה למנוע מהעורר במצב כזה את זכות העיון לפי סעיף 74 לחסד"פ. ואולם כאמור, העורר לא הגיע עדיין לשלב זה, ולכן אינני רואה הכרח לקבוע עמדה מחייבת בעניין.

החובה לקיים דיון במעמד הצדדים

25. בשולי הדברים אבקש להוסיף הערה נוספת לעניין הפרוצדורה הנכונה והראויה, וההשלכה שלה על השיקולים המערכתיים, וכן להציג זויות ראיה נוספת לבחינה של הערר שבפניי ותיקים דומים לו. ככלל, בקשות ארכה להישפט בעבירות קנס לפי סעיף 230 לחסד"פ, כמו גם בקשות לביטול פסקי דין בעבירות קלות (תעבורה ואחרות) לפי סעיף 240 לחסד"פ – הן בקשות שניתן להכריע בהן ללא דיון במעמד הצדדים. לעניין זה ראו: רע"פ 9540/08 מוסברג נ' מ"י (8.1.09); ע"פ 4808/08 מ"י נ' מנחם (6.1.09); רע"פ 9142/01 אטליא נ' מ"י (2.10.03). מצד שני, בקשות לפי סעיף 74 לחסד"פ צריכות וחייבות להישמע במעמד הצדדים, ולא ניתן לדון בהן בהעדר. וראו: בש"פ 7973/14 הירשמן נ' מ"י (4.12.14). בנסיבות אלה, אם נתיר הגשת בקשה לפי סעיף 74 לחוק לאחר הגשת בקשת הארכה להישפט לפי סעיף 230 לחוק, אך בטרם ניתנה הכרעה באותה בקשה – נכפה למעשה דיון במעמד הצדדים גם בהליך שהמחוקק ובית המשפט העליון ראו לפטור אותו מדרישה זו.

26. משמעות הדבר היא הטלת נטל מערכתי כבד מאד על רשויות התביעה והאכיפה בתיקי התעבורה, ועל בתי המשפט לתעבורה – כיוון שהדבר יביא להצפה בהתעסקות בחומרי חקירה, ולריבוי דיונים בעניין. וכל זאת, כאשר המבקשים לא עברו את הרף המינימלי הנדרש כדי לשכנע את בית המשפט, שיש לבטל את הרשעתם ולאפשר להם להישפט.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"ח 22816-08-20 גולדנברג נ' מדינת ישראל

- 1 צריך להבהיר, כי שיקולים מערכתיים אלו אינם מתמצים רק בעניין של הרשויות אלא גם
2 באינטרס הציבורי של כלל המתדיינים. כך משום שהצפה ועיכוב ההליכים במערכות אלו,
3 יביאו לדחיות בבירור ענייניהם של מתדיינים אחרים, ויש להביא גם זאת בחשבון.
4
5 27. אמת, שיקולי יעילות אינם חזות הכול, ואין לאפשר להם לדחוק הצידה את שיקולי הצדק
6 ולגרום לעיוות דין. אך בכל הכבוד, אין כל חוסר צדק ואין כל עיוות דין בכך, שמי שלא
7 ביקש במועד להישפט – יידרש לשכנע תחילה את בית המשפט, שהייתה סיבה טובה
8 למחדלו וכי יש סיכויים של ממש להגנתו.
9 אינני מתעלם מטענתו של ב"כ העורר שמדובר במעגל שוטה, משום שחומר החקירה אמור
10 לשמשו בטיעון לגוף ההגנה כדי לזכות במתן ארכה להישפט. אך הרף הנדרש בשלב זה אינו
11 רף של הכרעה במשפט, ואין להתיר לשם כך מסע דייג במחירים מערכתיים קשים. יתכבד
12 מי שמבקש באיחור להישפט, וייתן גרסת הגנה מתוך הקיים בידיו. שהרי אחרי ככלות
13 הכול, יש לו ידיעה אישית על אחריותו ומעורבותו בעניין נושא ההרשעה.
14
15 28. לפיכך, ראוי לדעתי לזקוף גם את שיקולי המדיניות הללו לחובת העורר, וכנגד אימוץ
16 התיזה המשפטית אותה הציע בערר.
17 לנוכח שיקולים אלו, אין גם לפסול את החלטת בית משפט קמא מהטעם הדיוני, שניתנה
18 ללא דיון במעמד הצדדים – משום שהיא ניתנה בהליך שכלל לא היה מקום להידרש לו,
19 ולכן לא נכון היה לקיים בו דיון כאילו מדובר בהליך לגיטימי.
20
21 29. סופו של דבר:
22 מי שהגיש בקשה לארכה להישפט לפי סעיף 230 לחסד"פ איננו זכאי להגיש בקשה לעיון
23 בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ בטרם ניתנה ההחלטה בבקשתו לארכה.
24 אם תוגש בקשה כזו לפי סעיף 74 לחסד"פ בשלב זה – יש לדחותה על הסף, ואין גם צורך
25 לקיים בה דיון במעמד הצדדים.
26 כפועל יוצא מהאמור לעיל, דינו של הערר לפניי להידחות, וכך אני מורה.
27

28 ניתן היום, י"ד אלול תש"פ, 03 ספטמבר 2020, בהעדר הצדדים.
29

רמי אמיר, שופט